

ZBIGNIEW K. BRZEZINSKI A JEHO KONCEPT TECHNETRONICKEJ SPOLOČNOSTI

Ivan KLINEC

ZBIGNIEW K. BRZEZINSKI AND HIS CONCEPT OF THE TECHNETRONIC SOCIETY

Sustainability - Environment - Safety '2016

ABSTRAKT

Americký geostratég a politický vedec Zbigniew Brzezinski sa vo viacerých publikáciách zaoberá transformáciou spoločnosti, spôsobenou vplyvom moderných technológií. Jeho najznámejšou prácou z tejto oblasti je kniha s názvom *Medzi dvomi vekmi s podtitulom Úloha Ameriky v technetronickej ére - Between Two Ages. America's Role in the Technetronic Era*, ktorú vydal v roku 1970. Brzezinski v tejto knihe načrtáva svoju koncepciu spoločnosti technetronickej éry a podrobne rozoberá jej charakteristiky a spoločenské a civilizačné zmeny s ňou spojené.

KEÚČOVÉ SLOVÁ: geostratégia, technetronická spoločnosť, transformácia, technológia

ABSTRACT

American geostrategist and political scientist Zbigniew Brzezinski in a number of publications is dealing with the transformation of society, caused by the influence of modern technologies. His best known work in this area is a book called *Between two ages subtitled America's role in technetronickej era - Between Two Ages. America's Role in the Technetronic Era*, which he published in 1970. Brzezinski in this book outlines its vision of technetronickej era and discusses in detail the characteristics and social and civilizational changes associated with it.

KEY WORDS: geostrategy, technetronic society, transformation, technology

Úvod

Zbigniew Kazimierz Brzezinski (1928) je americký geostratég, politológ, politický analytik, prognostik a politik poľského pôvodu. Narodil sa 28. 3. 1928 vo Varšave v Poľsku. Žil vo Francúzsku, Nemecku, Kanade a USA. Brzezinski je od roku 1958 je občanom USA. Jeho manželkou je praneťer druhého prezidenta Československa Edvarda Beneša.

Kariéra

Zbigniw Brzezinski pracoval ako odborník v Russian Research Center. Prednášal na Columbia University v New Yorku. Bol členom National Security Council v rokoch 1977-1981. Brzezinski bol v rokoch 1962 až 1977 najskôr špeciálnym asistentom a v rokoch 1977 až 1981 poradcom pre otázky národnej bezpečnosti politika a prezidenta USA Jamesa Cartera. Od roku 2009 bol poradcom pre zahraničnú politiku prezidenta USA Baracka Obamu.

Brzezinski bol riaditeľom Center for Strategic and International Studies (CSIS) vo Washington, D.C., kde dnes pôsobí ako poradca. V roku 2014 bol pri tejto inštitúcii založený Brzezinského inštitút geostratégie – Brzezinski

Institute on Geostrategy. Od roku 2016 Center for Strategic and International Studies(CSIS) udeľuje Výročnú cenu Zbigniewa Brzezinského–The Zbigniew Brzezinski Annual Prize.

Pôsobí ako profesor medzinárodných vzťahov na Paul H. Nitze School of Advanced International Studies na John Hopkins University, Washington, D.C. Zaoberá sa politológiou, medzinárodnými vzťahmi, národnou bezpečnosťou, geopolitikou, geostratégiou, prognostikou a medzinárodnými štúdiami.

Dielo a teórie

Zbigniew Brzezinski je autorom koncepcie technetronickej spoločnosti a viacerých publikácií, v ktorých pojednáva o perspektívach geopolitického vývoja v globálnom meradle.

Brzezinski je autorom množstva štúdií, kníh a knižných publikácií ako *Russo-Soviet Nationalism* (1950), *Political Control in the Soviet Army. A Study on Reports by Former Soviet Officers* (1954), *Totalitarian Dictatorship and Autocracy* (spoluautor s Carl J. Friedrichom)¹ (1956), *The Permanent Purge. Politics in Soviet Totalitarianism*² (1956), *The Soviet Bloc. Unity and Conflict*³ (1960), *Ideology and Power in Soviet Politics*⁴ (1962), *Political Power. USA / USSR*⁵ (spoluautor so Samuelom Huntingtonom) (1982), *Alternative to Participation. For a Broader Conception of America's Role in Europe* (1965), *America in the Technetronic Age*⁶ (1967) (1968), *Global Political Planning*⁷ (1968), *Between Two Ages. America's Role in the Technetronic Era*⁸ (1970), *International Politics in Technetronic Era*⁹ (1971), *The Fragile Blossom. Crisis and Change in Japan*¹⁰ (1972), *Power and Principle. Memoirs of the National Security Adviser, 1977-1981* (1983)¹¹, *Game Plan. A Geostrategic Framework for the Conduct of the U.S. - Soviet Contest* (1986), *The Grand Failure. The Birth and Death of Communism in the 20th Century*¹² (1993), *Out of Control. Global Turmoil on the Eve of the 21st Century*¹³ (1993), *The Grand Chessboard. American Primacy and Its Geostrategic Imperatives*¹⁴ (1997), *The Geostrategic Triad. Living with China, Europe and Russia*¹⁵ (2000), *The Choice. Global Domination or Global Leadership*¹⁶ (2004), *America and the World. Conversation on the Future of American Foreign Policy*¹⁷ (spoluautor s Brentom Scowcroftom) (2008), *Second Chance. Three Presidents and the Crisis of American Superpower* (2008)¹⁸, *Strategic Vision. America and the Crisis of Global Power*¹⁹ (2012).

Transformácia spoločnosti a technetrická éra

¹ Brzezinski, Zbigniew, Friedrich, Carl J.: *Totalitarian Dictatorship and Autocracy*. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts 1956

² Brzezinski, Zbigniew: *The Permanent Purge. Politics in Soviet Totalitarianism*. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts 1956

³ Brzezinski, Zbigniew: *The Soviet Bloc. Unity and Conflict*. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts 1967

⁴ Brzezinski, Zbigniew: *Ideology and Power in Soviet Politics*. Praeger, New York, New York 1962

⁵ Brzezinski, Zbigniew, Huntington, Samuel: *Political Power. USA / USSR*. Viking Press, New York, New York, 1963, Greenwood Press Reprint, 1982

⁶ Brzezinski, Zbigniew: *America in the Technetronic Age*. School of International Affairs, Columbia University, New York, New York 1967, Brzezinski, Zbigniew. *America in the Technetronic Age*, In: *Encounter*. January 1968, str. 16-26

⁷ Brzezinski, Zbigniew (1968): *Global Political Planning*. Series of Occasional Papers 7. School of International Affairs, Columbia University, New York

⁸ Brzezinski, Zbigniew: *Between Two Ages. America's Role in the Technetronic Era*. The Viking Press, New York, New York, 1970,

Brzezinski, Zbigniew: *Between Two Ages. America's Role in the Technetronic Era*. Penguin Books, New York, New York 1979

⁹ Brzezinski, Zbigniew: *International Politics in Technetronic Era*. Institute of International Relations for Advanced Studies on Peace and Development in Asia. Research Papers. Series B-1. Sofia University Press, Tokyo 1971

¹⁰ Brzezinski, Zbigniew: *The Fragile Blossom. Crisis and Change in Japan*. Harper and Rowe, New York, New York 1972

¹¹ Brzezinski, Zbigniew (1983): *Power and Principle. Memoirs of the National Security Adviser 1977-1981*. Farrar, Straus and Giroux, New York

¹² Brzezinski, Zbigniew: *Grand Failure. The Birth and Death of Communism in the Twentieth Century*. Charles Scribner's Sons, New York, New York 1989

¹³ Brzezinski, Zbigniew: *Out of Control. Global Turmoil on the Eve of the 21st Century*. Touchstone, New York, New York 1995,

Brzezinski, Zbigniew: *Bez kontroly. Chaos v předvečer 21. století*. Victoria Publishing, Praha 1993

¹⁴ Brzezinski, Zbigniew: *The Grand Chessboard. American Primacy and Its Geostrategic Imperatives*. Basic Books, A Division of HarperCollins Publishers, Inc., New York, New York 1997, Brzezinski, Zbigniew: *Velká šachovnice. K čemu Ameriku zavazuje její globální převaha. Mladá fronta, Praha 1999*

¹⁵ Brzezinski, Zbigniew: *The Geostrategic Triad. Living with China, Europe and Russia*. Foreword by John J. Hamre. Center for Strategic and International Studies, Washington, D.C. 2000

¹⁶ Brzezinski, Zbigniew: *The Choice. Global Domination or Global Leadership*. Basic Books, New York, New York 2004, Brzezinski, Zbigniew: *Volba. Globální nadvláda nebo globální vedení*. Mladá fronta, Praha 2004

¹⁷ Brzezinski, Zbigniew, Scowcroft, Brent: *America and the World. Conversation on the Future of American Foreign Policy*. Moderated by David Ignatius. Basic Books, New York, New York 2008

¹⁸ Brzezinski, Zbigniew: *Second Chance. Three Presidents and the Crisis of American Superpower*. Basic Books, New York, New York 2008

¹⁹ Brzezinski, Zbigniew (2012) *Strategic Vision. America and the Crisis of Global Power*. Basic Books, New York

Zbigniew Brzezinski sa vo viacerých publikáciách zaoberá transformáciou spoločnosti, spôsobenou vplyvom moderných technológií. Jeho najznámejšou prácou z tejto oblasti je kniha s názvom Medzi dvomi vekmi s podtitulom Úloha Ameriky v technetronickej ére - Between Two Ages. America's Role in the Technetronic Era²⁰, ktorú vydal v roku 1970. Brzezinski v tejto knihe načrtáva svoju koncepciu spoločnosti technetronickej éry a podrobne rozoberá jej charakteristiky a spoločenské a civilizačné zmeny s ňou spojené.

Prvou Brzezinského publikáciou, v ktorej hovorí o technetronickej ére bola 30 stránová publikácia Amerika v technetronickej ére – America in the Technetronic Age²¹, ktorú vydal v roku 1967 na Columbia University v New Yorku v rámci School of International Affairs a v roku 1968 v rovnomennom článku, publikovanom v časopise Encounter. V roku 1971 vydal 17 stranovú brožúru International Politics in Technetronic Era²². Technetronická spoločnosť podľa Brzezinského vzniká z postindustriálnej spoločnosti pod vplyvom technológie a elektroniky v kultúrnej, psychologickej, sociálnej a ekonomickej sfére spoločnosti²³.

Názov technetronická vytvoril Brzezinski ako neologizmus spojením a skrátením slov technology a electronic (techn(ology) + e(lec)tronic). Názov technetronická éra zdôrazňuje dopad technológie a elektroniky na spoločnosť a civilizáciu²⁴.

Základné charakteristiky technetronickej spoločnosti

Nová technetronická revolúcia mení klasickú industriálnu spoločnosť a vznikajúca technetronická spoločnosť je úplne odlišná od klasickej industriálnej spoločnosti v nasledovných smeroch²⁵:

- V industriálnej spoločnosti sa spôsob výroby presúva z poľnohospodárstva do priemyslu s využitím nahrádzania ľudskej a svalovej práce strojovými operáciami. V technetronickej spoločnosti industriálna zamestnanosť sa presúva do sféry služieb a automatizácia a kybernetizácia nahrádzajú jednotlivé operácie.
- V industriálnej spoločnosti problémy zamestnanosti a nezamestnanosti sú dominantnými vzťahmi medzi zamestnávateľmi, prácou a trhom a záruka minimálneho blahobytu industriálnych máš je zdrojom súhlasu väčšiny. Vo vznikajúcej technetronickej spoločnosti hlavnými vzťahmi budú problémy zručnosti, bezpečnosti, voľného času a zdieľania ziskov.
- V industriálnej spoločnosti hlavným cieľom spoločenských reformátorov je zrušenie tradičných bariér vzdelávania a vytvorenie základného štartovacieho bodu spoločenského pokroku. V technetronickej spoločnosti nie je iba univerzálne vzdelanie, ale pokročilý výcvik je prístupný každému, kto má talent.
- V industriálnej spoločnosti spoločenské vodcovstvo sa presunulo od vidiecko-aristokratickej elity k urbanisticko-plutokratickej elite. V technetronickej spoločnosti politické vodcovstvo je podmienené ovládaním špeciálnych znalostí a intelektuálnym talentom. Znalosti sa stávajú nástrojom moci a efektívna mobilizácia talentu sa stáva významnou cestou nadobudnutia moci.
- Univerzita v industriálnej spoločnosti je zdrojom vytvárania vládnucej spoločenskej elity. V technetronickej spoločnosti sa univerzita stáva zdrojom politického plánovania a spoločenských inovácií.
- V industriálnej spoločnosti vzdelanosť je základom statického konceptuálneho myslenia vhodného pre ideologické systémy. V technetronickej spoločnosti audio-vizuálna komunikácia umožňuje pružnejšie a rozmanitejšie pohľady na realitu, ktoré nie sú vhodné pre transformáciu do reálnych systémov.
- V industriálnej spoločnosti predtým aktívne masy sa stávajú aktívnymi a vznikajú prudké politické konflikty dotýkajúce sa občianskych práv a práva voliť. V technetronickej spoločnosti hlavnou otázkou je umožnenie reálnej participácie na rozhodovaní radového občana.

²⁰ Brzezinski, Zbigniew: Between Two Ages. America's Role in the Technetronic Era. Penguin Books, New York 1979

²¹ Brzezinski, Zbigniew: America in the Technetronic Age. School of International Affairs, Columbia University, New York, New York 1967

²² Brzezinski, Zbigniew: International Politics in Technetronic Era. Institute of International Relations for Advanced Studies on Peace and Development in Asia. Research Papers. Series B-1. Sofia University Press, Tokyo 1971

²³ Brzezinski, Zbigniew: Between Two Ages. America's Role in the Technetronic Era. Penguin Books, New York 1979

²⁴ Tamtiež.

²⁵ Tamtiež.

- V industriálnej spoločnosti masy sú organizované v odboroch a politických stranách a sú zjednotené relatívne jednoduchými do určitej miery ideologickými programami. V technetronickej spoločnosti trendy smerujú k agregovanej individuálnej podpore množstva príťažlivých a atraktívnych osobností miliónmi neorganizovaných občanov s využitím najnovších komunikačných techník pre manipuláciu emóciami a kontrolu.
- V ranných fázach industrializácie ekonomická moc smerovala k personalizácii formou veľkých podnikateľov ako bol Henry Ford alebo predstaviteľov priemyselnej byrokracie. V technetronickej spoločnosti prevažuje trend k depersonalizácii ekonomickej moci a vytváraniu veľkého komplexu vzájomných závislostí medzi vládnymi inštitúciami, vedeckým establišmentom a industriálnymi organizáciami. Ekonomická moc sa v technetronickej spoločnosti stáva neoddeliteľne spojenou s politickou mocou.
- V industriálnej spoločnosti nakupovanie tovarov a akumulácia osobného bohatstva sa stali spoločensky dostupnými pre bezprecedentne veľké množstvo ľudí. V technetronickej spoločnosti rast využitia vedy a vzrast kvality života je možný pre veľké množstvo ľudí, špeciálne pre mladých.

Uvedených desať hlavných zmien, ktorými sa technetrická spoločnosť líši od spoločnosti industriálnej spôsobuje podľa Zbigniewa Brzezinského taký rozdiel medzi týmito spoločnosťami, aký bol medzi spoločnosťou agrárnou a industriálnou²⁶.

Záver

Týmto chápaním premeny industriálnej spoločnosti na spoločnosť technetrickú sa Brzezinského koncepcia transformácie spoločnosti do značnej miery prekrýva a má množstvo spoločných charakteristík s ostatnými koncepciami transformácie spoločnosti, a to najmä koncepciami prechodu k informačnej resp. postindustriálnej spoločnosti.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- Brzezinski, Zbigniew, Friedrich, Carl J. (1956): *Totalitarian Dictatorship and Autocracy*. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts
- Brzezinski, Zbigniew (1956): *The Permanent Purge. Politics in Soviet Totalitarianism*. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts
- Brzezinski, Zbigniew (1967): *The Soviet Bloc. Unity and Conflict*. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts
- Brzezinski, Zbigniew (1962): *Ideology and Power in Soviet Politics*. Praeger, New York, New York
- Brzezinski, Zbigniew, Huntington, Samuel (1963): *Political Power. USA / USSR*. Viking Press, New York, New York, 1963, Greenwood Press Reprint, 1982
- Brzezinski, Zbigniew (1967): *America in the Technetronic Age*. School of International Affairs, Columbia University, New York, New York
- Brzezinski, Zbigniew (1968): *America in the Technetronic Age*, In: *Encounter*. January 1968, str. 16-26
- Brzezinski, Zbigniew (1968): *Global Political Planning*. Series of Occasional Papers 7. School of International Affairs, Columbia University, New York
- Brzezinski, Zbigniew (1970): *Between Two Ages. America's Role in the Technetronic Era*. The Viking Press, New York, New York, 1970
- Brzezinski, Zbigniew (1971): *International Politics in Technetronic Era*. Institute of International Relations for Advanced Studies on Peace and Development in Asia. Research Papers. Series B-1. Sofia University Press, Tokyo 1971
- Brzezinski, Zbigniew (1972): *The Fragile Blossom. Crisis and Change in Japan*. Harper and Rowe, New York, New York 1972

²⁶ Tamtiež.

- Brzezinski, Zbigniew (1979): *Between Two Ages. America's Role in the Technetronic Era.* Penguin Books, New York, New York 1979
- Brzezinski, Zbigniew (1983): *Power and Principle. Memoirs of the National Security Adviser 1997-1981.* Farrar, Straus and Giroux, New York
- Brzezinski, Zbigniew (1989): *Grand Failure. The Birth and Death of Communism in the Twentieth Century.* Charles Scribner's Sons, New York, New York 1989
- Brzezinski, Zbigniew (1995): *Out of Control. Global Turmoil on the Eve of the 21st Century.* Touchstone, New York, New York 1995, Brzezinski, Zbigniew: *Bez kontroly. Chaos v předvečer 21.století.* Victoria Publishing, Praha 1993
- Brzezinski, Zbigniew (1997): *The Grand Chessboard. American Primacy and Its Geostrategic Imperatives.* Basic Books, A Division of HarperCollins Publishers, Inc., New York, New York 1997
- Brzezinski, Zbigniew (2000): *The Geostrategic Triad. Living with China, Europe and Russia.* Foreword by John J. Hamre. Center for Strategic and International Studies, Washington, D.C. 2000
- Brzezinski, Zbigniew (2004): *The Choice. Global Domination or Global Leadership.* Basic Books, New York, New York 2004
- Brzezinski, Zbigniew, Scowcroft, Brent (2008): *America and the World. Conversation on the Future of American Foreign Policy. Moderated by David Ignatius.* Basic Books, New York, New York 2008
- Brzezinski, Zbigniew (2008): *Second Chance. Three Presidents and the Crisis of American Superpower.* Basic Books, New York, New York 2008
- Brzezinski, Zbigniew (2012): *Strategic Vision. America and the Crisis of Global Power.* Basic Books, New York
- Brzezinski, Zbigniew (1993): *Bez kontroly. Chaos v předvečer 21.století.* Victoria Publishing, Praha 1993
- Brzezinski, Zbigniew (1999): *Velká šachovnice. K čemu Ameriku zavazuje její globální převaha.* Mladá fronta, Praha 1999
- Brzezinski, Zbigniew (2004): *Volba. Globální nadvláda nebo globální vedení.* Mladá fronta, Praha
- Gati, Charles (editor) (2016): *Zbig. Strategie a státnické umění Zbigniewa Brzezinského. S uvodním slovem exprezidenta Jimmyho Cartera.* CERAC Publishing, Brno
- Klinec, Ivan (2005): *Slovník futurologie a štúdií budúcnosti.* nepublikovaný rukopis
- Klinec, Ivan (2011): *Úvod do futurologie a štúdií budúcnosti. Základy dlhodobého myslenia pre environmentálne vzdelávanie.* Nepublikovaný rukopis

ADRESA AUTORA

Ing. Ivan KLINEC

Slovenská akadémia vied, Ekonomický ústav, Šancová 56, 81105 Bratislava, Slovenská republika
e-mail: ivan.klinec@gmail.com

RECENZIA TEXTOV V ZBORNÍKU

Recenzované dvomi recenzentmi, členmi vedeckej rady konferencie. Za textovú a jazykovú úpravu príspevku zodpovedajú autori.

REVIEW TEXT IN THE CONFERENCE PROCEEDINGS

Contributions published in proceedings were reviewed by two members of scientific committee of the conference. For text editing and linguistic contribution corresponding authors.